

DOI: <https://doi.org/10.33731/32019.173814>

УДК 343.1:347.9

МИРОВІ СУДИ ТА ПЕРСПЕКТИВА ЇХ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Олена Штефан,

*старший науковий співробітник відділу
юрисдикційних форм правового захисту суб'єктів
приватного права, судоустрою та судочинства
НДІ приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України,
доктор юридичних наук, доцент*

У статті на основі проведеного аналізу законодавства України, спеціальної національної та зарубіжної літератури обґрунтовано, що мирові суди (в особі мирових суддів) є суб'єктом судової влади і мають належати до системи судів загальної юрисдикції. Доведено, що кандидат на посаду судді мирового суду повинен відповідати загальним вимогам, закріпленим у Конституції України та Законі України «Про судоустрій і статус суддів», що висувуються до кандидатів на посаду судді. На законодавчому рівні мають бути передбачені можливості кар'єрного зростання мирового судді. Визначено, що компетенції мирового суду повинні полягати у розгляді та вирішенні малозначних справ, а також справ, що виникають із адміністративних правопорушень, які зараз розглядаються судами.

Ключові слова: цивільне судочинство, мирові суди, цивільна юрисдикція, малозначні справи

Із метою визначення пріоритетних напрямів та упорядкування процесу реформування судової системи та судочинства указом Президента України від 20 травня 2015 року було затверджено Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки. Стратегія передбачає здійснення реформування у два етапи. Перший полягає в оновленні законодавства, спрямованого на відновлення довіри до судової влади та суміжних правових інститутів, а другий — у системних змінах до Конституції України та комплексній побудові відповідних правових інститутів.

Відчутні зміни у реформуванні судової системи розпочалися з набуттям чин-

ності Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 року № 1401-VIII та викладення у новій редакції законів України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII, «Про Вищу раду правосуддя» від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII. Прикінцеві та перехідні положення зазначених нормативних актів стали своєрідною дорожньою картою подальших змін у судовій системі, впровадження яких відбувалося протягом 2017 року.

Положеннями ч. 1 ст. 21 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII передбачено, що місцевими загальними судами є окружні суди, які утворюються в одному або декількох районах чи рай-

онах у містах, або в місті, або в районі (районах) і місті (містах). Прикінцевими та перехідними положеннями до закону передбачено, що районні, міжрайонні, районні в містах, міські, міськрайонні суди продовжують здійснювати свої повноваження до початку діяльності місцевих окружних судів, які можуть бути утворені Президентом України до впровадження нового адміністративно-територіального устрою України, але не довше ніж до 31 грудня 2017 року.

Зазначимо, що 21 грудня 2017 року Вища рада правосуддя розглянула питання щодо ліквідації місцевих загальних судів та утворення окружних судів і прийняла Рішення № 4235 /0/15-17 та № 4236 /0/15-17, якими запропонувала скасувати 142 місцевих суди, замінивши їх 72 окружними, а у Києві замість 10 районних судів — створити 6 окружних.

Пропозиція Вищої ради правосуддя щодо ліквідації місцевих загальних судів та утворення окружних судів була врахована в Указі Президента України № 449/2017 «Про ліквідацію та утворення місцевих загальних судів» від 29 грудня 2017 року, що був прийнятий на виконання підпункту 6 п. 161 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України, ст. 19, частини першої ст. 21, п. 40 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII.

Окрім реформування судової системи суттєвих змін зазнала й процедура судочинства. Так, 22 листопада 2017 року Президентом України був підписаний Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 3 жовтня 2017 року № 2147-VIII, положення якого набрали чинності з дня початку роботи Верховного Суду України, тобто з 15 грудня 2017 року.

На окрему увагу заслуговує розширення можливості розгляду справ у

спрощеному провадженні, включаючи розгляд малозначних справ.

Серед новацій судочинства є також запровадження інституту «врегулювання спору за участю судді». Вказаний інститут став формою альтернативного способу вирішення спору, що має сприяти оперативному, об'єктивному та компетентному вирішенню спорів на засадах примирення сторін конфлікту та покликаний зменшити судове навантаження на суддів і скоротити час розгляду справ. Запроваджена процесуальними кодексами можливість розгляду справ за правилами спрощеного провадження та процедура врегулювання спору за участю судді залежно від виду судочинства має незначні відмінності, які в першу чергу стосуються переліку справ, врегулювання яких не допускається за цією процедурою.

Таким чином, проведена реформа судоустрою та судочинства заклала основу для створення попередніх судів, які могли б розглядати справи у спрощеному провадженні, включаючи малозначні справи, а також здійснювати примирення сторін (медіацію). Такий суд, з одного боку, розвантажив би суддів окружних судів, про що наголошував Комітет Міністрів Ради Європи ще 16 вересня 1986 року в Рекомендації № R (86) 12 щодо заходів з попередження і зменшення надмірного робочого навантаження у судах, вказуючи на доцільність визначення органів поза судовою системою, до яких сторони зможуть звертатися для розв'язання позовних спорів на невеликі суми і в питаннях деяких конкретних галузей права, а з іншого — поліпшив би ситуацію щодо реалізації принципу доступу до суду в розумінні ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року.

З огляду на досвід іноземних країн та історію України, такий попередній суд отримав назву «мировий суд».

Проблеми створення мирового суду висвітлювалися у працях багатьох дослідників. Так, у дореволюційний період — у працях таких учених-право-

знавців, як: І. В. Гессен, А. Ф. Коні, С. П. Мокринський, В. Я. Фукс та інші. У радянський історичний період — Б. В. Віленський, В. В. Землянська, М. І. Коротких, А. Й. Пашук. Серед сучасних дослідників можна виокремити праці С. Ф. Афанасьєва, Л. О. Зайцева, С. В. Каширського, С. В. Лонську, В. М. Кампо, В. П. Самохвалова, О. С. Смикаліна, І. І. Полякова, В. А. Чеховича, І. Г. Шаркову, Д. А. Шигаль, В. І. Шишкіна, О. Н. Ярмиша та деяких інших.

Якщо звернутися до історії, то слід зазначити, що інститут мирових судів не є новим для України. Так, мирові суди діяли на Правобережжі, що входило до складу Російської імперії, та були ліквідовані в результаті судової реформи 1864 року. Ці суди були нижчою судовою ланкою, що розглядали дрібні кримінальні справи та цивільні справи з невеликою сумою позову [6].

Водночас, першою країною, яка започаткувала інститут мирових суддів була Англія. Так королівським указом 1195 року для допомоги шерифам (охоронцям порядку) у застосуванні правових норм були створені мирові суди [8, 79]. Спочатку вони виконували адміністративні функції і тільки через століття — й судові. У сучасній Британії мирові судді переважно працюють у магістратських, тобто місцевих судах. Здебільшого мирові судді не є професійними юристами, хоча певна їх частина все ж має фах правознавця. Магістратські суди діють на підставі закону про них 1980 року [9]. У Великій Британії діє понад 500 таких судів з понад 24 тис. мирових суддів, із яких третина — жінки [5, 15–20].

Питання запровадження мирових судів в Україні набуло своєї актуальності та стало предметом обговорення у зв'язку з поданням у 2008 році до Верховної Ради проекту Закону України «Про мирових суддів територіальних громад» від 10 жовтня 2008 року, проте у висновку Головного науково-експертного управління від 24 лютого 2009 року,

його було рекомендовано відхилити, а Комітет з питань правосуддя своїм Висновком від 18 листопада 2009 року повернув проект суб'єктам права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

Виходячи з того, що Україна обрала європейський вектор свого розвитку, у процесі створення мирових судів доцільно враховувати досвід їх функціонування в тих країнах, де ця інституція є сталим явищем з напрацьованим правовим механізмом діяльності. Тому саме під таким кутом зору доцільно проаналізувати основні положення Закону України «Про мирових суддів територіальних громад» від 10 жовтня 2008 року (далі — проект Закону України).

Так, мировий суддя відповідно до ст. 2 проекту Закону України визначений як посадова особа територіальної громади, яка обирається сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі утворення) радою за його згодою та отримує заробітну плату за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету. З цього визначення випливає, що мировий суддя віднесений до посадових осіб територіальних громад, які обираються на посаду та входять до штату органів місцевого самоврядування. Водночас органами внутрішньої організації мирових суддів і, можливо, керівництва ними за проектом є органи самоврядування мирових суддів відповідних рівнів (ст. 21 проекту Закону України): на рівні міських громад, на рівні району, на обласному рівні і Всеукраїнський з'їзд мирових суддів. Однак, створення вказаних органів не є обов'язковим, проект допускає лише можливість їх утворення (ч. 1 ст. 21 проекту Закону України). Водночас, розробники проекту не визначили, хто, у які строки, у якому порядку та з яким представництвом утворює ці органи. Невизначеним залишається і компетенція цих органів, характер взаємодії з органами місцевого самоврядування, правова природа рішень, які вони можуть приймати, та юридичні наслідки їх реалізації.

Одне з ключових питань проекту — правовий статус мирового судді та забезпечення в його діяльності принципу незалежності у здійсненні правосуддя. Відповідно до положень статей 9, 17 проекту Закону України на мирових суддів розповсюджуються гарантії незалежності суддів. Чи будуть забезпечуватися ці гарантії реально, виходячи з положень проекту, можна визначити лише після ретельного системного аналізу інших положень проекту. Ступінь незалежності мирових суддів забезпечується процедурою добору кандидатів у мирові судді та їх обрання, джерелами фінансового та матеріально-технічного забезпечення діяльності мирових суддів, порядком притягнення їх до юридичної відповідальності. Ці питання знайшли своє визначення у положеннях, викладених у статтях 2, 3, 5, 20, 22 проекту Закону України, аналіз яких дає змогу зробити беззаперечний висновок про повну залежність мирових суддів від місцевих рад і повну декларативність проголошених у проекті гарантій їх захисту. Фактично при повній залежності мирових суддів від місцевих органів влади сумнівним стає і втілення у їх діяльність принципу неупередженості та справедливості в ході розгляду справ у межах, визначених проектом. Як приклад, можна послатися на п. 6 ст. 58 проекту Закону України, відповідно до якого рішення, прийняті у процесі розгляду справ про адміністративні правопорушення, є остаточними і оскарженню не підлягають.

Наведені недоліки проекту закономірно спонукають звернутися до іноземної практики з вирішення вказаних питань.

Так, в Італії мировий суд виступає судом загальної юстиції найнижчого рівня. Італійські мирові судді призначаються не органами виконавчої влади, а органом судового самоврядування — Вищою радою магістратури [1]. Вищими судовими органами мирові судді призначаються й у Швейцарії, Іспанії.

Процедура обрання мирових суддів органами місцевої влади запроваджена у Австралії, Канаді, деяких штатах США. Принцип обрання при формуванні корпусу мирових суддів існує у Бразилії, Венесуелі, деяких штатах США, деяких кантонах Швейцарії. Проте суб'єктом обрання мирових суддів у вказаних країнах є не органи місцевої влади, а населення цих країн [7].

Обрання мирових суддів органами місцевої влади більш притаманне країнам прецедентного права, а не кодифікованого, до яких належить Україна. У процесі визначення моделі висування і затвердження осіб на посаду мирових суддів в Україні необхідно, у першу чергу, виходити з чинного вітчизняного законодавства.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 127 Конституції України правосуддя здійснюють судді. У визначених законом випадках правосуддя здійснюється за участю присяжних.

У проекті Закону України процедура розгляду мировими суддями справ і винесення ними рішень названа «мировим розглядом» (ст. 1, 10, 11 тощо), який за своєю правовою природою є здійсненням правосуддя. Зміст діяльності мирових суддів становить розгляд справ та ухвалення на основі такого розгляду відповідних рішень. Відповідно до проекту Закону України мирові судді наділялися повноваженнями щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення з прийняттям по справі остаточного рішення, яке не підлягає оскарженню (п. 6 ст. 58 проекту Закону України), а також видання наказу про стягнення з боржника коштів або витребування майна за заявою особи (наказове провадження), який виконується за правилами, встановленими для виконання судових рішень (ст. 60–64 проекту Закону України).

Своєю чергою ч. 1 ст. 124 Конституції України прямо забороняється делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими орга-

нами чи посадовими особами не допускається. Таким чином, пропозиція, висловлена у ст. 2 проекту Закону України щодо включення мирових суддів у штати органів місцевого самоврядування держави як посадових осіб територіальних громад, є прямим порушенням Конституції України.

Слід зважати на положення ч. 1 ст. 140 Конституції України, відповідно до якої місцеве самоврядування є правом територіальної громади — жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста — самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. За своєю правовою природою здійснення правосуддя є виключною функцією держави і не належить до питань місцевого значення. Ця функція здійснюється через розгалужену систему органів судової влади, до яких згідно з Конституцією України відносяться Конституційний Суд України та суди загальної юрисдикції, система яких будується за принципом територіальності і спеціалізації (ст. 125 Конституції України).

Визначаючи місце мирових судів серед органів державної влади, слід підтримати деякі положення, висловлені О. В. Гетманцевим, а саме: мирові суди (в особі мирових суддів) є суб'єктом судової влади і належать до системи судів загальної юрисдикції, проте в законодавстві мають бути визначені їхні особливості. До таких особливостей учений відносить: а) підсудність справ; б) процесуальний порядок розгляду і вирішення справ; в) порядок оскарження рішень мирових судів (оскаржуються не до апеляційного, а до місцевого суду); г) порядок фінансування (за рахунок державного бюджету). На думку вченого, мирові суди діють від імені держави і виконують свої обов'язки на професійній основі, на них поширюються правові гарантії незалежності, самостійності та недоторканності суддів; форма здійснення судової влади мировими судами — правосуддя в цивільних, адміністративних і

кримінальних справах, а в основі діяльності мирового суду лежать усі конституційні та процесуальні принципи правосуддя [2, 58–62].

Водночас, спірним залишається запропонована у літературі процедура висування та призначення осіб на посаду мирових суддів. Так, В. М. Кампо вважає, що мирові судді виконують судові функції тимчасово та мають обиратися органами місцевого самоврядування [3, 88]. Вбачається, що викладена позиція дослідника не відповідає положенням Конституції України.

Проведене дослідження дає змогу запропонувати таку модель добору та призначення осіб на посаду мирових суддів: претенденти на посаду мирового судді можуть визначатися на рівні органів місцевого самоврядування та їх кандидатури мають пропонуватися до розгляду Вищій раді правосуддя, а призначення мирового судді на посаду повинно здійснюватися відповідно до положення ч. 1 ст. 127 Конституції України — Президентом України за поданням Вищої ради правосуддя в порядку, встановленому законом. Процедура добору та призначення кандидата на посаду мирового судді має відповідати Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII, до якого необхідно буде внести відповідні зміни з урахуванням місця мирових судів у судовій системі України та вимог до кандидата на посаду судді.

Проблематичними є вимоги до кандидата на посаду мирового судді, передбачені проектом Закону України. Так, у ст. 5 зазначено, що кандидатом на посаду мирового судді може бути висунута особа, яка відповідає таким вимогам:

- 1) є громадянином України, не молодшим 35 років;
- 2) не має судимості за вчинення умисного злочину;
- 3) має повагу та авторитет серед населення відповідної мирової ділянки та територіальної громади в цілому;
- 4) має вищу освіту;

- 5) проживає на території відповідної мирової дільниці не менше 3 років;
- 6) має досвід роботи в якості посадової особи з розгляду скарг, заяв і звернень громадян, третейського судді, медіації, іншої юрисдикційної діяльності не менше 3 років;
- 7) вільно володіє державною мовою та мовами, що є поширеними на території відповідної мирової дільниці;
- 8) є компетентним, справедливим, порядним, чесним, відданим справі.

У зв'язку з викладеним природний інтерес викликають підходи до формування вимог до кандидатів на посаду мирових суддів у зарубіжних країнах. Так, наприклад, в Італії призначити мировим суддею можуть особу з вищою юридичною освітою віком від тридцяти до сімдесяти років, яка склала іспит на професійну придатність виконання функцій судді та належно пройшла шестимісячне стажування [1].

У Німеччині дільничним суддею може бути особа, яка має юридичну освіту, а суддівська винагорода за ним зберігається пожиттєво [4, 25].

Відсутні вимоги щодо наявності вищої юридичної освіти у кандидата на посаду мирового судді в Англії та Уельсі, Іспанії, ПАР, США; Австралії (у деяких штатах від них вимагається пройти спеціальні курси) [7].

Порівнюючи положення проекту Закону України та положення законодавства України, можна дійти висновку, що вимоги до мирового судді є значно вищими, ніж до кандидатів у професійні судді.

Так, згідно з ч. 3 ст. 127 Конституції України на посаду судді може бути призначений громадянин України, не молодший тридцяти та не старший шістдесяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років, є компетентним, добросовісним та володіє державною мовою. Законом можуть бути передбачені додаткові вимоги для призначення на посаду судді.

Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII у ст. 69 фактично продублював ці вимоги.

Відповідно до законодавства України не може бути призначений суддею громадянин, який:

- 1) визнаний судом обмежено дієздатним або недієздатним;
- 2) має хронічні психічні чи інші захворювання, що перешкоджають виконанню функцій зі здійснення правосуддя;
- 3) має незняту чи непогашену судимість.

Не може претендувати на посаду судді особа, до якої згідно із законом застосовується заборона обіймати відповідну посаду.

Не може претендувати на посаду судді також особа, яку було раніше звільнено з посади судді за вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування обов'язками, що є несумісним зі статусом судді або виявило його невідповідність займаній посаді, порушення вимог щодо несумісності, порушення обов'язку підтвердити законність джерела походження майна або у зв'язку із набранням законної сили обвинувальним вироком щодо такої особи, крім випадків визнання в судовому порядку протиправним рішення про звільнення з цих підстав або скасування обвинувального вироку суду.

Не може претендувати на посаду судді також особа, яку було раніше звільнено з посади судді за результатами кваліфікаційного оцінювання.

Виходячи з положень законодавства України та іноземної практики можна запропонувати такий підхід до визначення вимог до кандидата у мирові судді. Так, на посаду мирового судді може бути призначений громадянин України, не молодший тридцяти та не старший шістдесяти п'яти років.

Кандидат на посаду мирового судді повинен мати вищу юридичну освіту або будь-яку іншу вищу освіту, досвід

роботи в якості посадової особи з розгляду скарг, заяв і звернень громадян, третейського судді, медіації, іншої юрисдикційної діяльності не менше 5 років. Кандидати на посаду мирового судді повинні проходити відповідне стажування.

Кандидат на посаду мирового судді повинен володіти державною мовою, бути компетентним, добросовісним. Щодо такої вимоги як «мати повагу та авторитет серед населення відповідної мирової ділянки та територіальної громади в цілому», слід вказати на її суб'єктивно-оціночний характер, що жодним чином не впливає на професійну здатність кандидата здійснювати правосуддя. Навпаки, така вимога дає можливість для необ'єктивності в оцінюванні якостей кандидата, що претендує на посаду мирового судді.

Кандидат на посаду мирового судді також повинен відповідати вимогам, закріпленим у ч. 2–4 ст. 69 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII.

Також на законодавчому рівні мають бути передбачені можливості кар'єрного зростання мирового судді.

Не можна обійти увагою й компетенцію мирових суддів у питаннях визначення категорій справ, які вони можуть вирішувати.

Так, у ст. 12 проекту Закону України було запропоновано під юрисдикцію мирових суддів віднести справи, що стосуються:

- 1) адміністративних правопорушень, визначених Кодексом України про адміністративні правопорушення, скоєні в межах території діяльності мирового судді, за умови, що відповідальність за правопорушення не передбачатиме накладення стягнення у вигляді виправних робіт чи адміністративного арешту;
- 2) майнових спорів між громадянами, де ціна позову не перевищує трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- 3) видачі наказу мирового судді, де сума витребуваних коштів чи вар-

тість витребуваного майна не перевищує трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

- 4) розірвання шлюбу, де між подружжям відсутній спір про дітей;
- 5) поділу майна, що є спільною сумісною власністю подружжя, де ціна майна не перевищує трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- 6) встановлення земельних сервітутів у межах населених пунктів;
- 7) земельних правовідносин щодо меж земельних ділянок, які перебувають у власності та користуванні громадян у межах населених пунктів, додержання громадянами правил добросусідства; інших спорів, які виникають із земельних правовідносин, вирішення яких не належить до виключної компетенції суду, органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади із земельних ресурсів;
- 8) зобов'язання громадянина вчинити певні дії або утриматися від вчинення певних дій, зміст яких було визначено нормативно-правовими актами органу місцевого самоврядування;
- 9) трудових правовідносин щодо відмови у прийнятті на роботу, порушення строків виплати заробітної плати, порушення особливих умов праці молоді та жінок.

Мирові судді також можуть розглядати й інші справи, визначені законами України.

При такому визначенні компетенції мирових суддів їх юрисдикція розповсюджується фактично на всі справи, що виникають із адміністративних правовідносин без урахування існуючого на сьогодні адміністративного та судового порядку їх розгляду. Відповідно мирові суди мають розглядати ті справи, які на сьогодні віднесені до компетенції не лише районних, районних у місті, міських чи міськрайонних місцевих суддів (суддів), а й:

- адміністративних комісій при виконавчих комітетах сільських, селищних і міських рад;
- виконавчих комітетів вказаних рад;
- органів внутрішніх справ, органів державних інспекцій та інших органів (посадових осіб), уповноважених на це КУпАП (ст. 213–244–17КУпАП). Такий підхід мав би ґрунтуватися на відповідній статистиці, законодавстві України, урахувувати фізичні та психологічні можливості завантаження мирових суддів для того, щоб не знижувати якість відправлення правосуддя та не порушувати принцип доступності до суду та право на справедливий і неупереджений розгляд справ. При визначенні компетенції мирових судів необхідно підходити більш виважено і певне підґрунтя для цього створює вивчення та аналіз досвіду зарубіжних країни.

Можна виокремити такі компетенції мирових судів:

- 1) найширша — справи про малозначні, як правило, злочини та цивільні справи із визначеною певними межами невеликою сумою позову (Австралія, Гондурас, Мальта, Мексика, Канада, США, Франція, ФРН, Швейцарія, Англія та Уельс — цивільна юрисдикція магистратів укр. обмежена лише розглядом спорів про стягнення боргів і з окремих питань сімейного права; Ізраїль — до цього також справи про порушення правил дорожнього руху; Іспанія — мирові суди розглядають основну масу дрібних цивільних справ; Нова Зеландія — також видають ордери на арешт та обшук; РФ — також справи про адміністративні правопорушення, деякі адміністративні, сімейні, трудові, земельні справи, видають судові накази; Сирія — також комерційні справи, здійснюють процедуру примирення; Туреч-

чина — крім зазначеного, також покладається виконання судових рішень вищих судів, проведення дізнання тощо);

- 2) лише справи про поліцейські порушення та цивільні справи із визначеною певними межами невеликою сумою позову (у Бельгії головна мета суду — примирення сторін; Люксембург — крім вказаного, також здійснюють накладення і зняття арешту на майно, захист інтересів недієдатних осіб тощо);
- 3) тільки окремі цивільні справи (ПАР; Бразилія — зокрема сімейні справи, також здійснюють процедури примирення; Італія — спори про рухоме майно та про порядок користування майном, про відшкодування шкоди внаслідок зіткнення транспортних засобів; Кувейт — крім зазначеного, дрібні комерційні справи; Уругвай — справи, що стосуються виселення, порушення контрактів, оренди, також дрібні комерційні справи) [7].

При вирішенні питання щодо компетенції мирових судів та визначення категорій підвідомчих їм справ необхідно керуватися тим, що мирові суди будуть здійснювати правосуддя, тому категорії справ про адміністративні правопорушення, розгляд яких передбачений в адміністративному порядку, недоцільно відносити до компетенції мирових судів, необґрунтовано розширюючи їх компетенцію навіть у порівнянні з компетенцією суддів, які на сьогодні розглядають справи з адміністративних правопорушень.

Таким чином, виходячи із наведених підходів, до компетенції мирових судів доцільно віднести такі категорії справ:

- 1) малозначні справи;
- 2) справи з адміністративних правопорушень, які віднесені на сьогодні до компетенції судів.

Усі інші справи з адміністративних правопорушень, що розглядаються в адміністративному порядку, залишити

за повноваженнями відповідних адміністративних органів.

Підсумовуючи викладене можна зробити висновок, що наразі існують усі об'єктивні передумови для перегляду запропонованої проектом Закону України концепції мирових судів, розроблення спеціального законодавства,

яке регулювало б питання їх створення та діяльності. Як свідчить іноземна статистика, мирові суди розглядають понад 70 % загальної кількості справ, чим суттєво розвантажують суди вищих ланок. ♦

Список використаних джерел / List of references

1. Вільгушинський В. Мирове судочинство: зарубіжний досвід та українські реалії. *Юридична газета*. 18 червня 2015 року. URL: <http://jur-gazeta.com/publications/practice/inshe/mirove-sudochinstvo.html> (дата звернення: 05.03.2019).
2. Гетманцев О. В. *Історичні та процесуальні аспекти створення і діяльності мирових судів в Україні*. Науковий вісник Чернівецького університету. 2004. Вип. 236. Правознавство. С. 58–62.
3. Кампо В. Чи потрібні нам мирові судді? *Український юрист*. 2004. № 11. С. 88–91.
4. Костарева Т. А. О судебной системе ФРГ. *Журнал российского права*. 1997. № 8. С. 128–138.
5. Крижанівський В. Мировий суд в Україні та Англії. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2011. Вип. 89. С. 15–20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Yur_2011_89_6 (дата звернення: 04.03.2019).
6. Лазанська Т. І. Мировий суд. *Енциклопедія історії України : Т. 6 : Ла-Мі / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ : Наукова думка, 2009. 790 с.*
7. Хавронюк М. Чи потрібні Україні мирові суди? *Zn.ua* 2009. № 24. від 26 червня-3 липня. URL: https://dt.ua/LAW/chi_potribni_ukrayini_mirovi_sudi.html (дата звернення: 05.03.2019).
8. Шишкін В. І. *Судові системи країн світу: навч. посібник. Частина 1*. Київ. Юрінком Інтер, 2001. 336 с.
9. *Magistrates' Courts Act 1980* URL: <http://www.statutelaw.gov.uk> (дата звернення: 05.03.2019).

1. Vilhushynskiy V. *Myrove sudochynstvo: zarubizhnyi dosvid ta ukrainski realii*. *Yurydychna hazeta*. 18 chervnia 2015 roku. URL: <http://jur-gazeta.com/publications/practice/inshe/mirove-sudochinstvo.html> (data zvernennia: 05.03.2019).
2. Hetmantsev O. V. *Istorychni ta protsesualni aspekty stvorennia i diialnosti myrovuykh sudiv v Ukraini*. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu*. 2004. Vyp. 236. *Pravознаvstvo*. S. 58–62.
3. Kampo V. *Chy potribni nam myrovi suddi?* *Ukrainskyi yuryst*. 2004. № 11. S. 88–91.
4. Kostareva T. A. *O sudebnoi systeme FRH*. *Zhurnal rossiyskoho prava*. 1997. № 8. S. 128–138.
5. Kryzhanivskiy V. *Myrovi sud v Ukraini ta Anhlii*. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*. *Yurydychni nauky*. 2011. Vyp. 89. S. 15–20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Yur_2011_89_6 (data zvernennia: 04.03.2019).

6. Lazanska T. I. *Myrovyi sud. Entsyklopediia istorii Ukrainy : T. 6 : La-Mi / redkol.: V. A. Smolii (holova) ta in. NAN Ukrainy. Instytut istorii Ukrainy. Kyiv : Naukova dumka, 2009. 790 s.*
7. Khavroniuk M. *Chy potribni Ukraini myrovi sudy? Zn.ua 2009. № 24. vid 26 chervnia-3 lypnia. URL: https://dt.ua/LAW/chi_potribni_ukrayini_mirovi_sudi.html (data zvernennia: 05.03.2019).*
8. Shyshkin V. I. *Sudovi systemy krain svitu: navch. posibnyk. Chastyna 1. Kyiv. Yurinkom Inter, 2001. 336 s.*
9. *Magistrates Courts Act 1980 URL: <http://www.statutelaw.gov.uk> (data zvernennia: 05.03.2019).*

Надійшла до редакції 16.04.2019 року

Штефан Е. Мировые суды и перспектива их введения в Украине. В статье на основе проведенного анализа законодательства Украины, а также исследования национальной и зарубежной специальной литературы обосновано, что мировые суды (в лице мировых судей) являются субъектом судебной власти и должны принадлежать к системе судов общей юрисдикции. Обосновано, что кандидат на должность судьи мирового суда должен соответствовать общим требованиям, закрепленным в Конституции Украины и Законе Украины «О судоустройстве и статусе судей», предъявляемым к кандидатам на должность судьи. На законодательном уровне должны быть предусмотрены возможности карьерного роста мирового судьи. Определено, что компетенции мирового суда должна заключаться в рассмотрении и решении незначительных дел, а также дел, возникающих из административных правонарушений, которые сейчас рассматриваются судами.

Ключевые слова: гражданское судопроизводство, мировые суды, гражданская юрисдикция, малозначимые дела

Shtefan O. Magistrates courts and the prospect of their introduction in Ukraine. Reformed the judicial system and legal proceedings laid the groundwork for the introduction of the previous court, which could hear cases expedited proceedings, including minor cases, as well as to carry out conciliation of the parties. Referring to the experience of foreign countries and history of Ukraine such preliminary court called «World Court». The question of the introduction of justices of the peace in Ukraine over the past decade has been raised repeatedly at both legislative initiatives, and in legal doctrine, however, unity in the vision of the place of the Court, its jurisdiction had not been achieved. In the article on the basis of the analysis of the legislation of Ukraine, special national and foreign literature justified, that justices of the peace (magistrates) is the subject of the judiciary and shall belong to the system of courts of general jurisdiction.

It has been proven that a candidate for the position of judge of the World Court should conform to the General requirements laid down in the Constitution of Ukraine and the law of Ukraine «on the judicial system and status of judges», the requirements for candidates for the post of judge.

Also at the legislative level, should be provided with opportunities for career development of a magistrate.

It has been determined that the jurisdiction of the international court should be to consider and resolve minor cases, as well as cases arising from administrative offenses, which are currently being considered by the courts.

Key words: civil proceedings, magistrates courts, civil jurisdiction, a minor case